

" De Proostkoerier "

Een uitgave van de
Historische Vereniging "De Proosdylanden"

DE P R O O S T K O E R I E R

I N H O U D S O P G A V E :

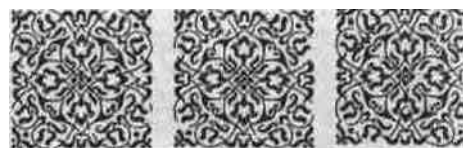
Nieuwjaarswensen.	pag.1
VandeVoorzitter.	" 2
De "Turfschuur" aandeBotshol.	" 3
Redactioneel, waaronder Nieuwjaarsbijeenkomsten	" 4
13e Penning; kopij gevraagd	" 5
JepuursteVerwennerij.	"6/7
DeTelefooninVinkeveen.	"8/11
lhadadream.	"12
Wilnis; werkgroep historischeminiaturen.	" 13
BIJLAGE: Vinkeveen en de TWEEDE WERELDOORLOG DEEL II	

Redactiecommissie:

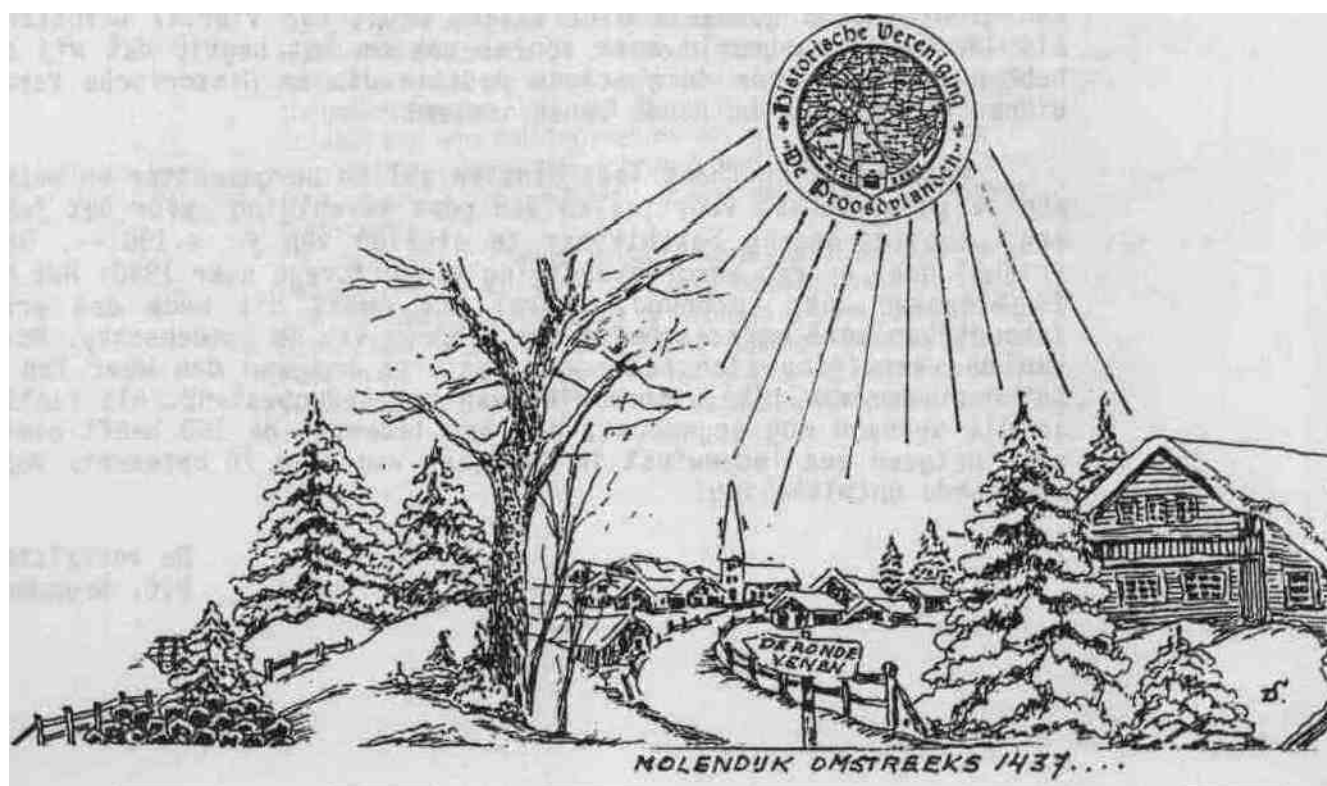
L.Claassen, Th. de Schrijver en F.J. de Wit

Redactie-adres:

L.Claassen
Pr. Margrietlaan 54
3641 HE Mijdrecht
tel.: 02979-83512

Wy wenszen alle leden,
donateurs en sponsors
Prettige Kerstdagen
en een
Doorspoedig 1991

VAN DE VOORZITTER

VINKEVEEN EN DE TWEDE WERELDOORLOG

Als bijlage van deze Proostkoerier is het tweede artikel over de Tweede Wereldoorlog in Vinkeveen van de heer Adriaan Turkenburg opgenomen. Dit artikel sluit ten aanzien van de paginanummering aan bij het vorige. Deze keer gaat het over de gebeurtenissen op de 5e mei 1945 en daarna. Reacties op dit artikel en ook nog op het vorige worden schriftelijk ingewacht door: A.C. Turkenburg, Spechtenkamp 170, 3607 KJ Maarsse.

GEMEENTELIJK SUBSIDIE

In de subsidieverlening door de gemeente begint enige tekening te komen. Vooruitlopende op de vaststelling van de subsidie voor 1990 door de raad is aan onze vereniging een renteloos voorschot verleend om niet in verlegenheid te geraken. Dit voorschot lost echter niets op want de raad heeft slechts een bedrag beschikbaar gesteld van f 1.500,--, hetgeen beslist onvoldoende is voor onze vereniging. Het bestuur heeft daarom besloten bij de gemeenteraad een bezwaarschrift tegen dit besluit in te dienen.

Voor het jaar 1991 liggen de kaarten evenwel gunstiger. Bij de subsidieaanvraag voor dat jaar hebben wij een begroting voor 1991 gevoegd alsmede een door ondergetekende geschreven memorandum. Deze stukken zijn ter sprake gekomen tijdens een door de gemeentelijke Werkgroep Welzijnsplan op 20 november 1990 gehouden hoorzitting waarin onze financiële problemenn uiteen zijn gezet. Tijdens deze hoorzitting is de werkgroep uitgenodigd nader kennis te nemen het werk van de Historische Vereniging en de mate waarin zij ten dienste staat aan de gemeenschap. Tot grote vreugde van het bestuur konden een drietal leden en de secretaris van de Werkgroep op dinsdag 27 november j. 1. worden verwelkomd. De dames Dekker en Kistemaker en de heren van Beek en Roseboom hebben daar op uitgebreide wijze kennis kunnen nemen van hetgeen er binnen onze vereniging leeft en omgaat. Deze bijeenkomst is een groot succes geweest. Niet alleen omdat het viertal bezoekers zich als lid heeft aangemeld maar vooral ook om het begrip dat wij bij hen hebben gevonden voor de speciale positie die de Historische Vereniging binnen de gemeente De Ronde Venen inneemt.

Naar het zich thans laat aanzien zullen burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad voorstellen aan onze vereniging voor het jaar 1991 een subsidiebedrag beschikbaar te stellen van f 4.150,--. Dit komt vrijwel neer op een verdrievoudiging van bijdrage over 1990. Het bestuur is hierover zeer verheugd, vooral ook omdat dit mede een erkenning inhoudt van onze werkzaamheden ten behoeve van de gemeenschap. Bovendien kan de vereniging zich beter manifesteren hetgeen dan weer kan leiden tot een aanmerkelijke uitbreiding van het ledenbestand. Als laatste zij in dit verband nog opgemerkt, dat het ledental de 150 heeft overschreden, hetgeen een ledenwinst in één jaar van ruim 70 betekent. Voorwaar, eengoedeontwikkeling!

De voorzitter,
P. C. Grundmann.

DE „TURFSCHUUR" AAN DE BOTSHOL

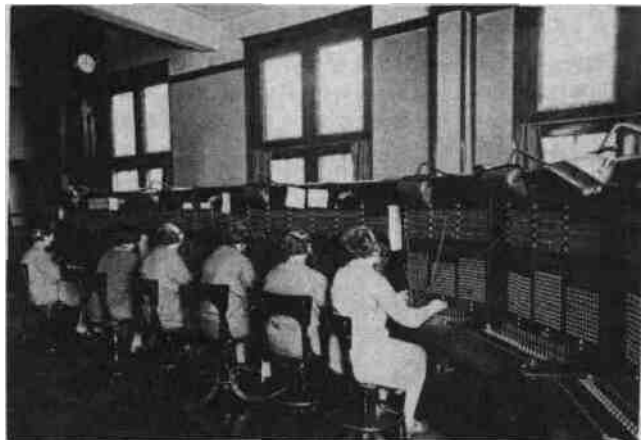
Men noemt deze oude dromer in de polder Botshol nog steeds de „turfschuur" ofschoon hij dat allang niet meer is. De verving is hier al vele tientallen jaren geleden beëindigd en de Botshol is thans eigendom van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

De „turfschuur" was eens inderdaad een echte turfschuur, waarin na de kampanje de turven werden opgeslagen en in de daaropvolgende zomer verkocht. Zo'n schuur was soms tientallen meters lang en tien, twaalf meter breed. Er konden wel een half miljoen turven in. De zijkanten waren van vertikaal geplaatste schroten met een ruimte van een centimeter of drie ertussen, zodat de wind er doorheen kon spelen.

De „turfschuur" aan de Botshol werd — eveneens verder in het verleden — tot boerderij omgebouwd, maar fungeert ook als zodanig niet meer. . . Dromen is alles wat hij nog doet. Maar én zijn formaat én zijn ligging — aan de Grootte Wijde in de Botshol — en aan de vaart over welke de turf werd afgevoerd — geven althans nog enig idee van hoe het was.

Na enige discussie werd besloten om Mulckhuijse te verzoeken om tot donderdag alles nog eens te overdenken wanneer de raad opnieuw bijeen zal komen om deze kwestie te bespreken.

Nadat die donderdagavond de burgemeester de vergadering geopend had, stelde hij opnieuw de telefoonaanvraag ter discussie, maar nam eerst zelf uitvoerig het woord en sprak de raadsleden als volgt toe: "Geachte heren, leden van de Raad. Hedenavond zouden wij de telefoonkwestie nader bespreken. Ik wil beginnen met de heren er in gemoede op te wijzen, dat als men niet ernstig het voornemen had gehad een telefoonkantoor aan te vragen, en het dus ook te wilen hebben, men het niet zover had moeten laten komen als het nu is. Ik zou het zeer betreuren als burgemeester en wethouders als vertegenwoordigers van het gemeentebestuur tegen de regering een gek figur zouden maken en dit zal zeker het geval zijn indien men na de gunstige beschikking van Zijne Excellentie de minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, gaat terugkrabbelen. Bovendien heb ik de overtuiging, door de door mij zeer gewaardeerde hulp en raad van een hooggeplaatst ambtenaar, dat Vinkeveen, niettegenstaande een groot aantal gemeenten een verbinding hebben aangevraagd, zeker niet het laatste zal worden bediend en is het de vraag of men van overheidswege wel weder zo toeschietelijk zal zijn als thans, indien later soms andermaal een telefoonverbinding wordt aangevraagd.

Een oude telefooncentrale in een middelgrote gemeente

Wil Vinkeveen niet achter blijven staan bij andere gemeenten, minder van omvang en minder van bevolking, dan moet het mijns inziens een telegraafkantoor met telefoonbediening hebben. Dat de heren f.150.- beloning voor de brievenaarder teveel vinden, daar kan ik mij best mede verenigen. Ik zou menen dat f.100.- reeds ruim berekend is en zou in geen geval boven die som willen gaan. Accepteert de brievenaarder dit niet dan zou ik de heren willen voorstellen dat burgemeester en wethouders zich andermaal tot Zijne Excellentie de Minister wenden en hem de stand van zaken mededelen met het verzoek toe te staan dat het telefoonkantoor bijvoorbeeld in het raadhuis wordt gevestigd. Onze ambtenaar ter secretarie zou zeer zeker dan de geschikte persoon zijn om met de bediening van de telefoon te worden belast. De veldwachter of zijn vrouw zou hem zonodig bij ontstentenis kunnen vervangen.

Door de telefoonbediening aan iemand anders op te dragen als de brievenaarder, handelen wij niet in de geest van het hoofdbestuur der telegrafie, doch Vinkeveen zou niet de enige plaats zijn, waar de telefoon niet op het postkantoor onder dak is en dat is volgens artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 15 september 1886, Staatsblad nummer 164, niet meer verplichtend".

I HAD A DREAM**

Het was nog betrekkelijk rustig toen ik het dorp Wilnis binnenreed, waar om tien uur het streekmuseum " de Zuwe " , door de Commissaris der Koningin Jhr. P.A.C, Beelaerts van Blokland geopend zou worden. Ja, en als er zo'n belangrijke dag aanbreekt, lig je te woelen in bed en kunt de slaap niet vatten. Je vrouw heeft al een paar keer gezegd lig nou eens eindelijk stil; edoch, kriebels verdwijnen pas, door naar de plek des "onheils" te gaan. Derhalve roets eruit!!!!

Ik was amper in het museum, toen Herman van Soest achter me aankwam. Hij leed waarschijnlijk aan dezelfde "ziekte". Samen liepen we de tentoonstelling nog eens helemaal door, Rangschikten - voor de zoveelste maal - het een en ander en raakten niet uitgekoken bij de prachtige vitrines, welke geschonken waren door de regionale winkeliersvereniging.

Ook de plaatselijke industrie had zich niet onbetuigd gelaten en ons een cheque gezonden van vijftigduizend; gulden. Wij keken elkaar aan, "Herman", zei ik "eindelijk kunnen wij al die fantastische mensen de rijke historie van de streek laten zien!" Herman zei niets, hij was duidelijk geëmotioneerd.

Toen wij ons omdraaiden om naar buiten te gaan; zagen we pas dat het hele bestuur en leden van de diverse werkgroepen achter ons stonden, Piet zijn ogen twinkelden ondeugend.

Buiten angekommen, moesten we eventjes iets wegslikken. Het zag werkelijk zwart van de mensen.

Piet Grundmann begroette de commissaris der Koningin, Burgemeester Boogaard en oud-burgemeester Haitzma.

De commissaris prees in zijn bewoordingen, het vele werk dat door de historische vereniging was verzet. Ook voor de medewerking van de plaatselijke bevolking had hij niets dan lof, en ik citeer:

" Eertijds hebben uw voorouders deze streek drooggelegd en bewoonbaar gemaakt. U was terecht de mening toegedaan dat het cultureel erfgoed van deze streek niet verloren mocht gaan. Ik heb in 1985 aan de wieg van uw vereniging gestaan. Toen was er nog zeer weinig voorhanden; reden voor de toenmalige burgemeester de bevolking te verzoeken tot oprichting van een historische vereniging te komen. Van de huidige burgemeester heb ik vernomen, dat u - afgezien van de vele voorwerpen over vele honderden boeken beschikt. Ik brand dan ook van nieuwsgierigheid om binnen een kijkje te kunnen nemen en wil nu overgaan tot opening van het museum".

Hierna trok hij een doek weg en daar stond het dan:

streekmuseum " de Zuwe "

Er werd luid geapplaudiseerd en in no time was het gebouw tot de nok toe gevuld. "THEO!", Ik keek op en zag tot mijn verbazing dat ik het bed niet verlaten had! "Toch maar gauw even kijken in Wilnis!!!!!!!"

BIJLAGE

handeld en vervolgens gedood met een schot door het hoofd.

Dat moet gebeurd zijn omstreeks 9 uur. Omwonenden hoorden toen schoten» maar durfden niet te gaan kijken. Pas de volgende ochtend gingen de BS'ers Herman Hartsink en Jo Bosland - ze woonden aan de Kade maar hadden zich, zoals zoveel BS'ers, tijdens de avond en de nacht verborgen gehouden - naar de plek waar de schoten hadden geklonken. Daar vonden ze de lijken van Van Beek en Schokman, met sporen van zulke ernstige mishandelingen dat vooral de gezichten nauwelijks nog te herkennen waren. De stoffelijke resten van de twee werden op een platte wagen gelegd en over de Provinciale Weg naar Maria-Oord gebracht. Daar zijn ze door de moeder-overste afgelegd en de hoofden verbonden.

Diezelfde zaterdagavond waren per roeiboort ook de lijken van Jo Driehuis, Niek Kroon en Jan Jetten naar het Maria-Oord gebracht. Zondagmorgen werd in de Ring bovendien het lichaam gevonden van Dirk van Vliet, ook hij werd overgebracht naar het Maria-Oord. En dat was dus voor Vinkeveen de balans van Bevrijdingsdag: zes doden op een moment dat iedereen dacht dat het dorp de oorlog redelijk was doorgekomen, met slechts drie slachtoffers.

Het dorp rouwt

De verslagenheid in het dorp was dan ook groot. Algemeen heerste de overtuiging dat de slachtoffers onnodig waren gevallen en dat de rampzalige gebeurtenissen vooral te wijten waren aan overmoedig optreden van de ondergrondse. Op de zondag daarna liet kapelaan Scholte (de pastoor was al geruime tijd ziek) in zijn zondagspreek doorschemeren dat ook hij die mening was toegedaan.

Zo niet het illegale blad "Ons Noodrantsoen". In het nummer van 8 mei 1945 publiceerde het een verslag van een Vinkeveener die zich, zo meldde de redactie, uitvoerig van het gebeurde op de hoogte had laten stellen. Over het Incident aan de Groenlandse Kade zegt hij dat de BS-ploeg bij aankomst onmiddellijk werd beschoten vanuit een auto met Duitse officieren die daar gearriveerd stond. Bij het vuurgevecht dat zich vervolgens ontwikkelde, werd Jan Jetten dodelijk getroffen en raakte Clemens Lutz gewond. Toen de Duitsers het, door aangevoerde BS-versterkingen, te benauwd kregen, zwaaide er een met een witte doek. Volgens het verslag in "Ons Noodrantsoen" heeft een van de BS-ers deze niet gezien en schoot hij de zich blootgevende Duitser dood. Een andere Duitse soldaat zou inmiddels kans hebben gezien uit Loenersloot versterkingen te halen. Ook in Abcoude zouden de Duitsers inmiddels van het incident in Vinkeveen hebben gehoord en zou een eenheid zijn uitgestuurd om de "terroristen" aan te vallen. Van een capitulatie zouden, nog steeds volgens "Ons Noodrantsoen", de Duitsers volgens hun zeggen niets hebben geweten - of ze zouden er zich niets van hebben aangetrokken.

Door deze gang van zaken zouden de BS'ers daarom van twee zijden onder vuur zijn genomen: vanaf de Provinciale Weg en vanaf de Baambrugse Zuwe. Nog steeds volgens dit verslag zouden de Vinkeveeners zich als leeuwen hebben geweed en zich de overmachtige vijand urenlang van het lijf hebben weten te houden. Pas in de loop van de middag zou het bevel "Staakt het vuren en terugtrekken" zijn gekomen. Onder bevel van de BS-commandant zou deze order op meesterlijke wijze zijn uitgevoerd. Als gevolg van het geven van assistentie aan andere gemeenten was het slechts een handjevol dat zich tegen de geofende tegenstander had kunnen verdedigen.

De beschrijving van de gebeurtenissen in "Ons Noodrantsoen" van 8 mei 1945 komt maar gedeeltelijk overeen met de verklaringen van getuigen die bij het voorval betrokken zijn geweest. En ofschoon ook deze laatsten nogal eens van mening verschillen over de details, of zich de exacte bijzonderheden niet meer glashelder herinneren, spreekt uit dit verhaal toch heel wat meer heiden- dom dan de Vinkeveeners toen hebben ervaren. Het is ook mogelijk dat de leiding van de Vinkeveense BS wat tegenwicht heeft willen bieden aan de verwijten van overmoedig gedrag die Indertijd in het dorp te horen waren.

In "Ons Noodrantsoen" wordt ook melding gemaakt van incidenten in de omgeving. In Maarssen zouden daarbij, volgens het blad, 17 doden zijn gevallen;

strevend en gij iets te behoudend". De leden van de raad tot wie hij toen sprak waren N. Aarsman, N. Verrips (beiden wethouders), J. van Vliet Wzn, P. A. Oussoren, W. Borst, J. Driehuis Gzn, Th. B. Nieuwendijk, A. Kolenberg, J. Beuker, H. Samsom en P. C. de Graaf.

Vanaf dat moment berustte het eigenlijke bestuur van de gemeente bij de bezetter en diens zetbazen. Toen die geen gezag meer hadden, ontstond in het burgerlijke bestuur een vacuüm, ook in Vinkeveen. Om dit bestuursvacuum op te vullen, betrok de verzetsleiding de raadszaal van het gemeentehuis om van daaruit de bestuursaangelegenheden te regelen en, bijvoorbeeld, vrijgeleiden te verstrekken aan mensen die op reis moesten. De burgemeester verscheen alleen als er stukken getekend moesten worden of zijn aanwezigheid voor andere zaken was vereist.

Deze situatie was natuurlijk niet normaal en evenmin democratisch. Pas in het najaar van 1945 kwam er ook in Vinkeveen weer een aanzet tot een normaal, burgerlijk bestuur. Op 8 november 1945 kwam voor het eerst weer een gemeenteraad bijeen die welliswaar niet was gekozen, maar wel was samengesteld uit een doorsnee van de bevolking. In deze raad keerden, uit de vooroorlogse gekozenen, slecht drie leden terug: N. Aarsman, A. Kolenberg en W. Borst. De nieuwe leden waren: Joh. van Wijk, J. J. Bakker, W. Leeftang, H. M. van Vliet, G. van Vliet, F. van Golen, J. Samsom en L. P. Samson. N. Aarsman en J. Samsom werden tot wethouder gekozen; J. Ekel bleef aan als gemeentesecretaris.

Pas in de zomer van 1946 werden in het gehele land weer raadsverkiezingen gehouden. De nieuwe raad van Vinkeveen en Waverveen kwam op 3 september 1946 voor het eerst bijeen. Hij bestond toen uit N. Aarsman, P. Burggraaf, C. Burggraaf, N. de Haan, G. van Vliet, J. van Scheppingen, H. M. van Vliet, J. J. Bakker, G. van den Bos, J. Th. van Wijk en A. Kolenberg. J. Th. van Wijk en P. Burggraaf werden tot wethouder gekozen. Inmiddels was, op 16 mei 1946, A. C. Blom benoemd tot burgemeester. Hij zou het blijven tot zijn aftreden op 11 december 1967.

En zo functioneerde de gemeente Vinkeveen en Waverveen ook bestuurlijk weer normaal. Het dagelijkse leven had eerder al zijn gewone gang hernomen, zij het zonder de NSB'ers; zij waren nog geïnterneerd.

Adriaan Turkenburg

Geraadpleegde bronnen

"Bezet gebied, dag in dag uit". Het Spectrum 1985
"Nederland in den Oorlog"; Bruna 1945
"Ons Noodrantsoen"; 8 en 16 mei 1945
"De Ronde Vener"; 8 mei 1985
"Utrechts Nieuwsblad"; 17 april 1985
Dagboekfragmenten van J. C. Bader, Harmelen
Raadsnotulen der gemeente Vinkeveen en Waverveen, 10 september 1937
3 september 1946
Orgaan Historische kring Maarssen. april 1990
Tijdschrift Historische Kring Breukelen; mei 1990
Archief Sectie Militaire Geschiedenis Koninklijke Landmacht
"De Dorpsstem"; 13 december 1967
Archief der voormalige gemeente Vinkeveen en Waverveen
Veertien aanvullende gesprekken